

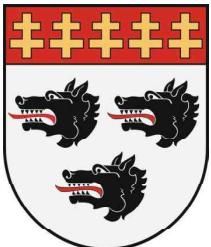

Vai toli girdėc

Marcinkonių krašto laikraštis

2019 m. sausis-vasaris

Nr. 1-2(33-34)

Leidžiamas nuo 2016 metų

Kabeliai – senovės ir dvasingumo salelė Pasienio sargybinis Pietų Lietuvoje

Kabelių Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčia turi turtingą istoriją. 2012 metais atšventusi savo šimtmetį, ji pastatyta iš jau naudotų sienojų, kurie prieš tai ne vieną dešimtmetį tarnavo Ratnyčios bažnyčiai. Daugiau kaip šimtmetį bažnyčia Kabeliuose šio Lietuvos kraščio žmonėms ne tik skleidė šviesą ir tikėjimą, bet ir

Lietuvos katalikų bažnyčiai buvo svarbus dvasingumo ir pasipriešinimo buvusiam okupaciniams režimui židinys. Čia veikė pogrindžio kunigų seminarija, kunigavo ir lankėsi kunigai rezistentai ir intelektualai K. Garuckas, J. Lauriūnas, K. Ambrasas, V. Aliulis, J. Zdebskis, būsimieji vyskupai J. Steponavičius ir J. Boruta.

Lietuvos vėliavos diena

100 metu

Kazys Škirpa

Šiemet sausio 1 d. sukanka 100 metų nuo įsimintino įvykio – Lietuvos valstybės vėliavos iškėlimo Gedimino pilies bokšte.

Tai atmintina diena, pažymima kasmet sausio 1 d. Šią dieną keiliama Valstybės vėliava prie valstybės ir savivaldybių institucijų bei įstaigų.

Prisimenant ir pagerbiant savanorių žygarbį, Lietuvai atgavus nepriklausomybę, kiekvienais metais, sausio 1 d., minint Lietuvos vėliavos dieną, Gedimino kalno bokšte rengiama iškilminga vėliavos pakeitimo ceremonija. Pagal tradiciją senoji vėliava kasmet perduodama saugoti vienai iš Lietuvos mokyklų, pasižymėjusių ugandant pilietiškumą, puoselejantistorinę atmintį.

Kaip laisvos Lietuvos ženklas, pirmą kartą Lietuvos trispalvė Gedimino pilies bokšte suplevėsavo

1919 metų sausio 1 d. Tąkart ją iškėlė Lietuvos savanorių grupė, vadovaujama Vilniaus miesto komendantu, pirmojo LK savanorio Kazio Škirpos. Pakelta vėliava buvo palydėta šūviais, po to savanoriai sugiedojo Lietuvos himną. K. Škirpos vadovaujamą būrį sudarė du karų valdininkai Jonas Nistelis bei Petras Gužas ir kareiviai: Albinas Rauba, Romualdas Marcalis, Pranas Plauska, Jonas Norvila, Mikas Slyvauskas, Vincas Steponavičius ir Stasys Butkus. Deja, pirmą kartą iškelta Lietuvos trispalvė plevėsavo neilgai. 1919 m. sausio 6 d. Vilnių užémę bolševikai nuo trispalvės nuplėše geltoną ir žalią spalvas, palikę tik raudoną.

Vikipedija

Trispalvės istorija

Trispalvė Vasario 16-ąją Ašašninkuose

Martyno Margelio nuotr.

Kokia turėtų būti tautinė vėliava pirmą kartą Lietuvoje svarstyta Didžiajame Vilniaus Seime 1905 m. Jonas Basanavičius „Vilniaus žiniose“ prieš pat ši visuomenės atstovų susirinkimą pasiūlė Lietuvos tautine vėliava pripažinti Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės vėliavą su balto raiteliu raudoname lauke, tačiau dėl negiamų asociacijų su tuo metu per revoliucinį judėjimą paplitusiomis raudono lauko vėliavas daugeliui visuomenės veikėjų LDK vėliava neatrodė priimtina kaip atsikuriančios valstybės simbolis. Be to, J. Basanavičiaus pasiūlymas daug kam buvo nepriimtinės, nes Vytis raudoname lauke visada buvo valstybės vėliava.

Rimtos diskusijos dėl šalies vėliavos Lietuvoje atsinaujino tik 1917 m., kai birželio 6 d. vykusiamie lietuvių visuomenės veikėjų pasitarime J. Basanavičius vėsiūlė vėliavą su balto raiteliu raudoname lauke, bet daugeliui susirinkusiųjų Lietuvos Didžiosios kunigaikštystės valstybės vėliava neatrodė tinkama būti tautine

vėliava, be to, ji laikyta perdėm sudėtinga, nelengvai pasiuvama. Nutarta vėliavos spalvas išrinkti iš tautinių audinių. Ruošiantis Lietuvių konferencijai Vilniuje dailininkas Antanas Žmuidzinavičius parengė žaliai raudonas Lietuvos vėliavos projektą. Ja per konferenciją buvo papuošta Vilniaus miesto teatro salė. Šios dvi spalvos labiausiai dominavo tautiniuose dražbužiuose, juostose. Tačiau konferencijos dalyviamas A. Žmuidzinavičiaus pasiūlyta vėliava atrodė niūri.

Per konferenciją buvo parengtas dar vienas Lietuvos vėliavos projektas – archeologo ir dailininko Tado Daugirdo, kuris daugiau nei kiti vėliavų kūrėjai buvo susipažinęs su heraldika. Jis pasiūlė tarp žalios ir raudonos spalvų įvesti ploną geltonos spalvos juostą, kad vėliava būtų gynesnė ir kad geltona spalva simbolizuotų aušrą. Lietuvių konferencija dėl vėliavos galutinai nieko nenusprendė, bet pavedė tai išspręsti sudarytai Lietuvos Tarybos komisijai, į kurią įėjo J. Basanavičius, A. Žmuidzinavičius ir T. Daugirdas. Komisija nusprendė A. Žmuidzinavičiaus vėliavos projektą papildyti dar viena – geltona spalva. Komisijos 1918 m. balandžio 19 d. protokolas skelbė, kad tautinę vėliavą sudaro trys spalvos: raudona apačioje, žalia viršuje ir geltona viršuje; vėliavos viršutiniame kampe, prie koto arba jos viršuje, privalo būti valstybės herbas. Tokią vėliavą 1918 m. balandžio 25 d. vienbalsiai patvirtino Lietuvos Taryba ir nutarė ją, iškelti Vilniuje, Gedimino pilies bokšte. Vokiečiams pasitraukus iš Vilniaus 1919 m. sausio 1 d. vakare Vilniaus komendantu K. Škirpos iniciatyva Lietuvos trispalvė iškelta Gedimino pilies bokšte, prie jos pastatyta sargyba, vėliava pagerbta šūvių salve. Trispalvė pilies bokšte plevėsavo iki sausio 6 d., kai Vilnių užémė Raudonoji armija.

Antrą kartą Lietuvos trispalvė suplevėsavo 1920 m. rugpjūčio 26 d., kai į Vilnių sugrįžo Lietuvos kariuomenė. Tačiau tų pačių metų spalio 9 d. Vilnių užgrobė lenkų „želigovskininkai“ ir lietuviška trispalvė vėl buvo nuplėšta.

Trečią kartą Lietuvos trispalvė iškelta virš Gedimi-

no bokšto 1939 spalio 29 d., Lietuvai atgavus Vilnių. Pirmajam Lietuvos didžiojo kunigaikštio Gedimino pėstininkų pulkui buvo suteikta didžiulė garbė – Gedimino pilies bokšte iškelti Lietuvos vėliavą. Varpai skambėjo tol, kol šaudė patrankos. Po vėliavos pagerbimo garbės kuopa, palikusi prie vėliavos garbės sargyba, nulipo nuo kalno į Katedros aikštę ir atsistojo į bendrą rikiuotę. I pėstininkų Lietuvos didžiojo kunigaikštio Gedimino pulko vadą pulkininkas Leonas Gustaitis Vilniaus rinktinės vadui atraportavo: „Pakeliau vėliavą Gedimino kalne, pastačiau garbės sargyba ir pabréžiau, kad kol Gedimino pulkas yra Vilniuje, tol Trispalvė vėliava čia laisvai plevėsavo“. Tačiau ir tuomet vėliava neilgai plevėsavo. Prasidėjo gūdūs sovietmečio metai be Lietuvos trispalvės.

Ketvirtą kartą Lietuvos trispalvę virš Gedimino bokšto iškėlė sukilę lietuvių kariai 1941 birželio 23 dienos popietę.

Penktą kartą vėliavą Gedimino kalno pilies bokšte 1944 m. balandžio 5 d. iškėlė Lietuvos vietinės rinktinės 306-ojo bataliono kariai savanoriai, vadovaujami pulkininko leitenanto P. Grebliausko (1944 m. vasario 16 d. Lietuvos vietinės rinktinės vadą generolas leitenantas P. Plechavičius Lietuvos žmones informavo apie lietuviško kovinio junginio formavimą iš lietuvių-savanorių, pavadintą Lietuvos vietinė rinktinę. 1944 m. kovo 20 d. buvo suformuota Lietuvos vietinė rinktinė iš 19500 karių savanorių ir 2000 kariūnų iš karo mokyklos Marijampolėje). Lietuvos vietinės rinktinės iškelta trispalvė plevėsavo iki 1944 m. gegužės 15 d.

Šeštą kartą Lietuvos trispalvę virš Gedimino bokšto iškelta tik 1988 m. spalio 7 d. ir nuo to laiko tebeplevėsuoją iki šiol.

Vikipedija

MARCINKONIŲ PAGRINDINĖ MOKYKLA

Direktorius Jonas Žieminykas

2018 METU VEIKLOS ATASKAITA

2019-01-18

J. Žieminykas

2018 metais Marcinkonių pagrindinėje mokyklose mokėsi 47 mokiniai.

Tais metais už 700 eurų įsigijome funkcionalių ir įdomių įvairioms edukacijoms skirtų priemonių.

Lyginant su šalies vidurkiu, mokiniai pasiekimų patikrinimo rezultatai aukštesni už šalies vidurki, tik 4 klasės rašymo gebėjimai 0,4 procento, o 8 klasės mokiniai matematikos ir skaitymo gebėjimai pagal surinktų taškų dalį 2,4 ir 2,5 proc. žemesni už šalies vidurki.

Pedagogų kvalifikacijos tobulinimui pravertė seminaras Šiaulių Salduvės progimnazijoje.

Metodinėje taryboje acentavome, kad viena iš sėkmehingos mokymosi sąlygų yra mokėjimas skaityti, t.y. suvokimas to, kas parašyta. Parengtas pranešimas „Skaitymo gebėjimų ugdymas“. Mokytojams nurodyta, kur galima rasti vaizdinės medžiagos. Kalbų, socialinių, tikslinių ir gamtos mokslų mokytojai per „Mokytojo TV“ virtualioje edukacinėje bibliotekoje mokėsi iš doc. Z. Nauckūnaitės rekomendacijų pamokoms. Tai buvo labai naudinga patirtis.

Skaitytas pranešimas „Tėvų į(si)traukimas į mokinį ugdymą“; vyko penkios atviros pamokos – trys iš jų buvo integruotos: matematikos, lietuvių kalbos-istorijos, anglų kalbos-biologijos pamoka, lietuvių kalbos jungtinėje I-IV klasėje; matematikos jungtinėje I-IV klasėje. Jas vedė šeši mokyklos mokytojai. Pamo-kose mokiniai aktyviai dalyvavo. Visose stebėtose pa-

mokose vyrao šilti mokiniai ir mokytojų tarpusavio santykiai, mokytojo, mokinio-mokiniai pagalba.

Mokykla turėjo galimybę ir ja pasinaudojo – spalio mėnesį DNP „Gamtos mokyklėje“ kartu su ten dirbančiu geografu G. Kibirkščiu mūsų mokytojai organizavo 6-10 klasėms šešių valandų projektą „Rudens skoniai ir spalvos“. Musteikoje vykusioje edukacinėje dienoje „Senoviniai drevinės bitininkystės ir pyrimo amatai“ dalyvavo 10 mokyklos pradinukų. Biologijos mokytoja R. Avižinienė kartu su DNP biologe dr. O. Grigaitė pravedė po 2 netradicinio ugdymo pamokas 6-10 klasėms (iš viso 10 pamokų). Praktinio pobūdžio veikla mokinius domina ir motyvuoja ir leidžia pasiekti aukštesnius mokymosi rezultatus.

Mokykla bendradarbiauja su kaimo bendruomenė. Visos šventės organizuojamos mokytojų, mokiniai ir kaimo bendruomenės bendromis jégomis.

Palaikome glaudžius santykius su Valstybės sienos apsaugos tarnyba, Šaulių sajunga, Krašto apsaugos savanorių organizacija (Valstybės sienos apsaugos tarnybos skelbtame piešinių konkurse Medininkų žodynėms paminėti buvo atrinkti du mūsų mokyklos mokiniai piešiniai).

Tradiciškai kartu su kaimo biblioteka rengiame „Šiaurės šalių literatūros savaitę“, kurioje 2018 metais piešinių konkurse ir skaitytų knygų aptarime dalyvavo 15 mokiniai.

Bendradarbiavome su Varėnos atviro jaunimo centro, kuris vykdė projektą „Prisijunk ir tu“. Užsiėmimai vyko mūsų mokyklos patalpose, su jaunimu dirbo ir mūsų mokyklos mokytoja I. Makseliénė. Marcinkonyse dalyvavo 15 mūsų mokyklos ir buvusių mokiniai.

Mokyklą kuruoja buvęs marcinkoniškis, dabar laikraščio „Vai toli girdēc“ redaktorius ir leidėjas Vytautas Paulaitis. Jo iniciatyva buvo suorganizuotas piešinių konkursas „Mano Lietuva“. Jo laimėtojams (5 mokiniam) skirta išvyka prie Baltijos jūros.

Sutrumpinta

Duonos kepimas Dzūkijoje

Etnologė Nijolė Marcinkevičienė

Nijolė
Marcinkevičienė

Valgių tradiciškumą, specifiškumą lemia geografinė, žemės derlumas, regionų ar net gentinė specifika, žmonių charakteriai. Etnologai Lietuvoje išskyrę tris pagrindines mitybos papročių zonas: žemaičių, suvalkiečių ir aukštaičių. Iki XX a. vidurio visų jų gyventojų pagrindinis valgis buvo juoda ruginė duona ir jos kepimo būdai mažai kuo skyrėsi. Vis tik tai, kad duona kepta kiekvienoose namuose ir dažniausiai priveniant „svetimos aikies“, galėjo nulemti, kad šeimininkės turėjo savo mažas paslapčias kaip iškepti skanią duoną, kaip „nepamesti“ jos rūgšties. Skirtingas žmonių gyvenimo būdas, ekonominė padėtis, papročiai ir duonos kepimo tradicijoje bus įnešę tam tikrų, kad ir nesminių regioninių skirtumų.

Dzūkijoje duona tik ruginė. Ilgiau nei kituose Lietuvos regionuose duonai rugių dzūkai malė akmeninėmis girnomis. Varėnos rajone rankiniu būdu rugių malė ir po paskutinio karo. Nors didesnė dalį javų jau vežė į malūnus, bet ilgai gyvavo nuomonė – *an saulės ar pečiun padzovytas, rankom perlaistas, akmeninio malimo myltas vertesnis, duona gardesnė...*

Duonkubilio (*dzieškos*) dydis priklauso nuo šeimos dydžio. Jį turėjo kiekviena šeima. Naujai pagamintą duonkubilių išplaudavo karštu vandeniu ir ištrindavo druska ir svogūnu. Dėl visa ko dar pirmosios rūgšties pasiskolindavo arba pasidarydavo patys: porą sauju ruginių miltų užpila šiltu vandeniu ir gerai išmaišo. Gaučią buzelę užkloja drėgna drobine skepetaite ir pastato šiltai, kad rūgtų. Duonos minklės *bandukų* pasilikdavo kitam kepimui, bet nebūtinai, nes rūgštis išlieka neplautoje duonkepėje. Išplius į ją šilto vandens, *pateliuskasvus – duonos pienas (rūgčiis) tuoji nuo šilto vandenio paspila dzieškon...* Duoną kepavdavo maždaug kas savaitę. Pagirnių miltus persijodavo ir iš karto pildavo į šiaudinę karbiją duonos maišymui, o rupesnius – pakruopius dar kartą permaldavo. Duoną dzūkės dažniausiai kepė raugintą, plikinta kepta rečiau. Iš priedų dėjo tik kmynų ir druskos. Kmynus sumaldavo girnomis drauge su grūdais. Taupant ruginius miltus (*iš bēdos*) į maišymą dėjo virtų, gerai sugrūstų bulvių, ar grikinių, avižinių miltų, *o dar iš didesnės bēdos – sēmenų pelų, grikų lukštų...* Kepė duonkepėse krosnyse, kurias kurenė geresnėmis pušinėmis, pramaišiui su lapuočių medžių, malkomis. Krosnis laikyta tinkamo karštumo duonai – *jei jos dangus pabalisi...* Ant ližės dažniausiai klojo džiovintus kopūstų lapus (lakštus), kuriuos prieš klojimą pamerkdavo, klevo, rečiau ažuolo lapus, ajerus. Prieš pašaunant duoną, prie krosnies angos dėdavo lygesnės malkos pagalį, kurį vadino slenksčiu arba *padzielium*, kad būtų lengviau pašauti į krosnį kepalus. Tą patį pagalį stengėsi naudoti kuo ilgiau. Per duoną, ilgą tarnavimą jis įgaudavo *macies nuo akių pabojimo*. Prieš pašaunant kepalus, krosnį būtinai peržegnodavo ir dar sa-

kydavo žodžius: *Dievo garbei, žmonių sotumui*. Kepalai dažniausiai būdavo ovalo formos, bet paskutinį pagrandų kepaliuką visada lipdė apvalų ir pjaustinėtos bulvės pagalba papuošdavo neįmantriais raštais. Kartais kepaliuką leisdavo pagražinti patiemis vaikams, kurie ji išpuošdavo *kiškio pėdukėm, žvaigždukėm...* Kartais pagrandį vadino *benkartuku, bastruku*. Jį pirmiausia ištraukdavo ir tuo pat dar šiltą sukaštavodavo. Apie šviežią, dar šiltą duoną sakydavo, *duona dar su dūšia* ir stengėsi neprapjauti kol neataušusi.

Dzūkų duona – ruginiai miltai įmaišyti vasarošilčiame vandenye, bet atlaidams, šeimos šventėms išsi-kepdavo *pagardzytos* duonos. Tai duona užmaišyta pasukose (*maslionkose*) ar išrūgose. Skania duona laikyta užmaišyta saldés tirščiuose. Saldę gamino taip: ruginiai miltus iplakdavo šaltame vandenye ir krosnyje pakaitindavo iki virimo. Tada supildavo į medinį kubiliuką ir atskiesdavo virintu vandeniu. Parūginus trejetą dieną gaudavosi saldē, tinkama gerti, valgyti, kitiems valgiams ruošti... Kai saldē išsisemia, tada tuo-se tirščiuose užmaišydavo tešlą duonai... Ir prastose žemėse gyvenantiems dzūkams visada norėjos baltos duonos. Balta duona laikė keptą be priemaišų, iš smulkiai, persijotų miltų, gerai iškilusią... Kviečiai šiuose kraštuose paplito palyginus vėlai ir jų niekada nebuvo *ik valiai*. Todėl duoną balindavo taip: iš poros sauju kvietinių *pikliavotų* miltų sumaišydavo košelę, per vi-są kepalą su pirštu ar šaukšto kotu išspausdavo horizontalius ar *īkypus ravelius* ir į juos ikrėsdavo (plonu sluoksniu) šitos kvietinės košelės. Arba kvietine ma-se *aptraukia visų bakanų, pirštais aplinkui kepalų apspaudzia, apspaudzia, tai ir kap ščyras pyragas...* Kartais šeimininkės, taupydamos kvietinius miltus, tiesiog sausais pabarstyda-vo visą kepalą paviršių ir su delnais apiplodavo. Iškep-davo balta duona, nors tik iš paviršiaus... Kepė ir ruginių pyragą iš žalių (*šviežių nedzovskytų*) rugių. Tokius rugių sunku sumalti, bet miltai gaudavosi balkšvi, miliū pagalba minklė išsikeldavo. Į tokią duoną dėdavo riebalų, grietinės, cukraus... Marcinkonių parapijoje buvo mada prieš atlaidus ornamentais (*išpjauscytu bulbi*) papuošti vieną kitą duonos kepalą... Jei šeimyna, ar nors vieną iš šeimynos, pakviesdavo į vestuves šeimininkę, kepdama eilinių kartų duoną, ją būtinai pa-puošdavo: *dėjo an stalo gražiai išmargytus, išrašytus kap gromata bakanus*. Jie buvo kiek didesni, atkreip-davo užėjusių pašaliečių dėmesį... *Garbė gaspadinei jei dzidzulis kepalas an stalo...* *Ineini pirkion ir jei an stalo išrašyta su bulbi duona padėta, tai jau žinok, kad toj draugė užprašyta veselion...* (Varėnos r. Puvočių k.). Būtent Dzūkijoje ilgiausiai išliko paprotys apeiginę vestuvių duoną-karvojų kepti kaip apvalų ruginės duonos kepalą.

Ragaišių dzūkai seniai pamiršę. Tik patys vyriausieji pateikėjai prisimena, kad grikinis ragaišis (*Įmaišyda-*

ni) pyragą iš žalių (*šviežių nedzovskytų*) rugių. Tokius rugių sunku sumalti, bet miltai gaudavosi balkšvi, miliū pagalba minklė išsikeldavo. Į tokią duoną dėdavo riebalų, grietinės, cukraus... Marcinkonių parapijoje buvo mada prieš atlaidus ornamentais (*išpjauscytu bulbi*) papuošti vieną kitą duonos kepalą... Jei šeimyna, ar nors vieną iš šeimynos, pakviesdavo į vestuves šeimininkę, kepdama eilinių kartų duoną, ją būtinai pa-puošdavo: *dėjo an stalo gražiai išmargytus, išrašytus kap gromata bakanus*. Jie buvo kiek didesni, atkreip-davo užėjusių pašaliečių dėmesį... *Garbė gaspadinei jei dzidzulis kepalas an stalo...* *Ineini pirkion ir jei an stalo išrašyta su bulbi duona padėta, tai jau žinok, kad toj draugė užprašyta veselion...* (Varėnos r. Puvočių k.). Būtent Dzūkijoje ilgiausiai išliko paprotys apeiginę vestuvių duoną-karvojų kepti kaip apvalų ruginės duonos kepalą.

Ragaišių dzūkai seniai pamiršę. Tik patys vyriausieji pateikėjai prisimena, kad grikinis ragaišis (*Įmaišyda-*

vo grikinius miltus duoniniams rauge) buvęs apeiginis valgis. Ragaišius kepavę Visų Šventųjų dienai ir jį nešdavo išdalinti elgetoms, kad melstūsi už vėles. Net vėlesniais laikais, kai jiems aukodavo jau ne ragaiši, o duoną, mėsą, ar kitus valgijus, buvo išlikęs pasakymas: *Visiem Švenčiems nuvežiau dziedam ragaišio...*

Duonos maišymas dzūkams praversdavo ir kitų valgių ruošimui. Iš jų labiausiai paplitę: *rūgštūs blynai* (duonos maišymas ir bulvių tarkiai), *maišymas* (virta ruginių miltų tyrė su smulkintais džiovintais baravykais), maišymo bandukė (paplotėliai su avižiniais, grikiniais miltais), rūgščių buza – žiurė ir kt. Duonos maišymas tiko girai, ruginiams šaltanosiams...

Saldės duona

Dzieškutė turi būt medzinė. Šaltam nandenin saldij užmaišyc: puodi šaltan vandenin implakc ruginius myltus, pečiun karštokan instūmc, instūms kiek palaikyc ir vėl ištraukc. Išraukus raikia šiton buzon šalto vandeno inpylc, pamaišyc ir vėl puodas pečiun instūmc. Pabūna pečiun, tai toj buza pasdaro raudona ir kleina. Tadu gerai jau. Išrauki. Šalto vandenio inpili dziečkon, tu jau buzų kap brogų tep gi supili dzieškon. Užklojti ir paliekci kokiom trim dienom, kad rūgtu. Vanduojo an viršaus nusistovi. Pirštų inkiši, aplaižai – gardzi saldė. Kol šitų skyscimų – saldij geri, valgai, rūgščis dzieškon investa. Tadu an šito čirštumo užmaišyk duonų. Pirmiausia priskusk bulbių, išvyrk, sutrynk koši, priplylk išrūgę... An išrūgų gardesnė duona, rūgščių gerų duoda... Kmynu sauju, druskos sauju, buoželi išmaišai gerai, myltais čirštai beri an viršaus ir dar pastovi. Apacion pakloji kokių gunčaitį, kad šilcau būtų, an viršaus vėl kloj... Seredon užmaišai, tai pėdnyčion gali mynkyč ir kepc. Kap duonų mynkai, tai neraikia sugniaušč kūlokai ir vandeniu neraikia vylgyc, tai tadu gerai išsimynko. Mynkai, kad net pecai šlapiai būna.

An pyrmo bakano padaryk kryžių. Duona šventa, tai darom kryželį, o kitus bakanus kap kadu iš šonų parėdai... Ir raikia vandenio daugiau užpylc, tai duona blizga tadu. Išrauki iš pečiaus, tai vėl pavylgai vandeniu iš klausykl. Jei iškepus duona, tai cik: š š š š š... šugžda. O jei neiškepus, žalia, tai cyli... Ir dar va to duonos mynkymo, kap cik duonų pašovei, indėk kap obolacij (kap puse kiaušinio) puodelin su vandeniu ir jis nuskis an dugno, o kap iškeps, tai tas duonos oboalaicis viršun išlipa... Dzieškos nemazgok, kad rūgščių laikyt... (Juzė Galinienė, g. 1923 m., Varėnos r. Čebatorių k.).

Pusruginė duona

*3 kg miltų ruginių miltų, 3 kg grikinų miltų,
3 l vandens, druskos.*

Ruginius miltus išmaišyti šiltame vandenye, sudėti išleistą raugą, gerai išmaišyti, paviršių apiberti miltais, uždengti ir palikti šiltai rūgti. Po 16-18 valandų tešlą gerai išplakti medine mentele, supilti grikinius miltus, druską, išminkyti ir dar palikti šiltai, kad pakiltų. Ližę (skardines formas) išbarstyti sėmenimis ir formuoti vidutinio didumo kepalus. Kepti 2 valandas. Karštus kepalus ištepti taukais ar aliejumi.

Žmogus sėdos valgyc duonos, štai, kap sako, pusryčių. Atsiprovė duonos ir toj duona nukrito žemėn, po stalui. Jau jis paslankė tos duonos ieškoc, kad kas tai langan: bar bar bar... Girdzi balsų: „Tavo tvartas dega, bék gyvulių ratavoc, tvartas dega! Žmogus cik mosterė-

jo ranku ir toliau ieško duonos. Rado, pakélé, nupūtė, pabucavo, padėjo an stalo... Ir cik tadu nuvejo pažūrėc kokis tij trobesys dega. Darios, darios, kad niekas niekur nedega – jam tokis išbandymas buvo atsiustas. Išeina, duona tokia šventa, kad svarbiau už visa kū. Sako, ar kas dega, ar tij myršta, bet jei duona nukrito, tai pirmiausia tu jū pakelk... Atsimenu man, būdavo, sako, jei nesuvalgei ganydama duonos, tai padék kur an kalnėlio, an akmenėlio, kad paukšteliš rastų, kad paukšteliš sulastų... (Bronė Jurgelevičienė, g. 1934 m. Salčininkų r. Mištinų k.).

Grikinė babka

1 kg smulkiai maltų grikinų miltų, 0,5 litro pieno, kiaušinis.

Miltai išmaišomi į pieną (tinka ir rūgės pienas, gali būti pagardintas grietine), įmušamas kiaušinis, įberiamas druskos ir ilgai maišoma, plakama. Baigus maišyti, galima supilti spirgus (pakepintus lašinius) ir permaišyti. Supilama į apvalią, taukais išteptą skardą ir karštoje krosnyje kepama apie valandą.

Grikinė boba

Stiklinė (apie 125 g) grikinų miltų, 2 šaukštai kvietinių miltų, 2,5 šaukštai sviesto, 3 kiaušiniai, 5 šaukštai cukraus, sauja lazdynų riešutų, 2 šaukšteliai kepimo miltelių.

Kiaušinio tryniai iki baltumo išsukami su cukrumi ir sviestu. Suberiami smulkinti riešutai, miltai, kepimo milteliai ir gerai išmaišoma. Sukrečiamai plakti baltymai, dar pamaišoma. Tešla sukrečiamā į riebalais išteptą ir miltais pabarstyta skardą. Kepama apie valandą. Papuošiama riešutais. Papuošimui riešutus galima paruošti taip: imama stiklinė riešutų, stiklinė cukraus, šaukštasis sviesto. Sviestas sušildomas, suberiamas cukrus, stambiai kapoti riešutai ir kaitinant maišoma kol cukrus ir riešutai pasidaro rudi. Gauta masė išpilama ant aliejumi pateptos lentos. Sustingusi sudaužoma ir ja apibarstomas iškepęs pyragas.

Ruginis pyragas

2 kg ruginių pikliuotų miltų, 0,5 l pieno, 80 g mielių, 2 kiaušiniai, 3 šaukštai tirpinto sviesto.

Trečdalį miltų išmaišyti į šiltą pieną, mieles ištrinti su cukrumi, supilti į maišymą ir palikti šiltai rūgti iki 5 valandų. Maišymui pradėjus slūgti, išmaišyti, sudėti su cukrumi išplaktą kiaušinį, likusius miltus ir gerai išminkyti. Baigiant minkytį supilti tirpinta sviestą. Formuoti nedidelius plokščius kepalukus, dar pakildinti.

Būdavo, kad žalių rugių mal davom, per sylėj sijodavom ir iš rugių myltų kepavę būlkų. Nedžiovytų, bet žalių. Ir gynnom mal davom. Aidavom su tetu Kasstanti ir sukdavom. Ir sijojas tokiu tankiu sietu... Jie gaunas tokie balsvi... Mielės iškelia, bet netamsus, iš ruginių myltų, bet vadzinom pyragu (Ona Baliukynienė, g. 1929 m. Varėnos r. Puvocių k.).

Iš knygos „Nuo grūdo iki kepalo“

Kronika

Sausio 12 d. Marcinkonyse prie kaimo koplytstulpio vyko Laisvės gynėjų dienos minėjimas. Susirinkusieji giesmėmis, eilėmis pagerbė žuvusiuju atminimą, šildėsi prie atminimo laužo, vaišinosi arbata ir pyragais, kaip kažkada prie laužų ir Seimo gynėjai.

Sausio 12 d. Naktinis žygis į Pietų Lietuvos partizanų vado Juozo Vitkaus-Kazimieraičio žeminę Skroblaus krante šalia Rudnios kaimo. Žygis vyksta kasmet nuo 1993 m., jo sumanytojas ir pradininkas Henrikas Gudavičius. Pastaraisiais metais naktinius žygius organizuoja Romas Norkūnas. Vakare žygeiviai rinkosi Dzūkijos nacionalinio parko Marcinkonių lankytųjų centre, kur susipažino ir kalbėjo apie pokario partizanų kovą. Žygje dalyvavo ne tik vietos jaunimas, bet ir jaunieji šauliai iš Varėnos. Pasiekę va-

davietę, žygeiviai uždegė žvakelę čia 1946 m. sausio 12 d. žuvusiam partizanui Jonui Krauneliui-Égliui, kilusiam iš kaimyninio Rudnios kaimo. Prisimindami partizanus, žygio dalyviai šioje atokioje vietoje Skroblaus krante pasimeldė, padainavo tautiškų dainų. Žygis i abi puses sudaro apie 20 km.

Sausio 13 d. Žygis partizanams ir laisvės kovotojams atminti. Juozo Vitkaus-Kazimieraičio šeima ir artimieji rengia tradicinį pagarbos ir padėkos žygį į Kazimieraičio žiemos vadavietę prie Skroblaus upelio, netoli Rudnios kaimo. Renginys prasidėjo Šv. Mišiomis Marcinkonių bažnyčioje, kurias aukojo kun. Gintaras Vitkus SJ – J. Vitkaus-Kazimieraičio anūkas. Po susipažinimo ir arbato klebonijoje, po himno ir bendros nuotraukos žygeiviai pakiliai nuotaikos pasiekė Rudnią. Toliau du

Žygeiviai

Mykolo Patacko nuotrauka

kilometrus iki pat vadavietės eita partižanišku būdu – koja kojon. Toki būdą partizanai taikė, kad priešas nesusektų, kiek asmenų praėjo. Tai ypatinga patirtis, kurią išgyvens žygio dalyviai. Vakare, sugrįžus, klebonijoje dainos, aptarimas. Žygio vedliai – Onutė Grigaitė, kun. Gintaras Vitkus SJ, dr. Darius Juodis, istorikas Tomas Kašėta.

Vasario 15 d. Marcinkonių kultūros centre vyko koncertas, skirtas Lietuvos valstybės atkūrimo dienai. Su švente viesus pasveikino seniūnas Vilius Petraška, istorinį žodį tarė Vytautas Paulaitis. Renginyje dalyvavo Marcinkonių etnografinis ansamblis, svečiai – Kėdainių kultūros centro Surviliškio skyriaus liaudiškos muzikos kapela „Lielupis“ bei humoro grupė „Bobų radijas“ iš Surviliškio. Po koncerto šventinė vakarone tęsėsi Marcinkonių kaimo bendruomenės veiklos centre „Spanguolė“.

Vasario 16 d. Lietuvos valstybės atkūrimo dienos šventinis koncertas – minėjimas vyko Kabelių kultūros centre. Šventėje dalyvavo ne tik kabeliškiai, bet ir klebonas Povilas Paukštis, Kabelių užkardos pareigūnai. Sveikinimo žodį

tarė kun. P. Paukštis. Apie Vasario 16-osios istorinę reikšmę kalbėjo pasienietis Saulius Valentukevičius. Petras Matula padarė pranešimą apie aktyvų Nepriklausomybės kovų dalyvių gen. Povilą Plechavičių (1890-1973).

E. Miškinytė, V. Lukšys, kun. P. Paukštis minėjime

Vasario 20 d. Marcinkonių kaimo bendruomenės veiklos centre „Spanguolė“ įvyko Marcinkonių kaimo bendruomenės asociacijos metinis ataskaitinis-rinkiminis susirinkimas. Buvo pristatyti bendruomenės finansinė ir veiklos 2018 m. ataskaitos, taip pat buvo perrinktas asociacijos vadovas 2019-2021 m. laikotarpiui Rimutė Avižiniene, valdybos pirmininkas Jonas Bajoriūnas ir nariai: Audrius Bagdonas, Genutė Čeplikienė, Liina Černiauskienė, Zinaida Grigienė, Birutė Jazukevičienė, Gražina Kaigorodceva, Žaneta Kirdeikienė, Aidas Kirdeikis, Lina Korsakienė, Jurgita Liuoliénė, Eglė Miškinytė, Rūta Sakovičienė, Roma Stankaitienė ir Lina Sūnelaitytė.

Vasario 23 d. Varėnoje praūžė dvidesimt antroji „Maišatynė“. Ji – didžiausia ir labai smagi jaunimo šventė-konkursas, kurio metu Varėnos rajono mokyklų mokiniai išradingai varžosi dėl geriausiuų titulo. Pirmąją vietą laimėjo Marcinkonių jaunimo klubas „Spiečius“ (vad. Rimutė Avižiniene).

*Informacija ir nuotraukos
iš viešų šaltinių*

Sveikiname jubiliatus

Sausio mėnesį gimusius
90 metų sukakties proga
Štefą Tamulevičienę
(Marcinkonių k., gim. 1929 01 01)
Stasę Bagdevičienę
(Kapiniškių k., gim. 1929 01 17)
85 metų sukakties proga
Vytautą Kazimierą Petreikį
(Zervynų k., gim. 1934 01 01)
Jadvygą Zofiją Piestienę
(Šklérių k., gim. 1934 01 03)
Zitą Druktenienę
(Kabelių k., gim. 1934 01 10)
80 metų sukakties proga
Juozą Korsaką
(Marcinkonių k., gim. 1939 01 04)
Agotą Pugačiauskienę
(Marcinkonių k., gim. 1939 01 07)
Marijoną Vilkinienę
(Zervynų k., gim. 1939 01 18)
Aušrute Karalukienę
(Marcinkonių k., gim. 1939 01 30)
75 metų sukakties proga
Genriką Kibirkštį
(Darželių k., gim. 1944 01 22)
Marijoną Sereičikienę
(Mančiagirės k., gim. 1944 01 26)
Oną Pazniokienę
(Ašašninkų k., gim. 1944 01 22)
Pranciškų Vytautą Garali
(Marcinkonių k., gim. 1944 01 30)
70 metų sukakties proga
Sigitą Miškinį
(Marcinkonių k., gim. 1949 01 01)
60 metų sukakties proga
Joną Tamulevičių
(Marcinkonių k., gim. 1959 01 05)
50 metų sukakties proga
Vidmantą Vaicekauską
(Puvočių k., gim. 1969 01 13)

Rimutę Žemaitienę
(Marcinkonių k., gim. 1969 01 22)
Virginijų Aleknavičių
(Šklérių k., gim. 1969 01 25)
Marytę Valentukevičienę
(Daržinelių k., gim. 1969 01 27)

Vasario mėnesį gimusius
85 metų sukakties proga
Stanislavą Grigienę
(Musteikos k., gim. 1934 02 06)
Eleną Bingelienę
(Mardasavo k., gim. 1934 02 20)
80 metų sukakties proga
Liudą Lukošiūną
(Marcinkonių k., gim. 1939 02 20)
75 metų sukakties proga
Antaniną Valangevičienę
(Musteikos k., gim. 1944 02 08)
70 metų sukakties proga
Galiną Uteševą
(Marcinkonių k., gim. 1949 02 10)
65 metų sukakties proga
Petrą Kibirkštį
(Kabelių k., gim. 1954 02 04)
Nadeždą Korsakienę
(Marcinkonių k., gim. 1954 02 23)
60 metų sukakties proga
Ireną Kamandulienę
(Kabelių k., gim. 1959 02 03)
Janiną Andruškevičienę (Kabelių k., gim. 1959 02 08)
Petrą Guduką
(Trakiškių k., gim. 1959 02 19)
Algį Raulušką
(Trakiškių k., gim. 1959 02 27)
50 metų sukakties proga
Gintarą Navicką
(Marcinkonių k., gim. 1969 02 14)
Orentą Bingelį
(Puvočių k., gim. 1969 02 23)

Stefai, Stasei, Vytautui Kazimierui, Jadvygai Zofijai, Zitai, Juozui, Agotai, Marijonai, Aušrutei, Genrikai, Marijonai, Onai, Pranciškui Vytautui, Sigitui, Jonui, Vidmantui, Rimutei, Virginijui, Marytei, Stanislavai, Elenai, Liudui, Antaninai, Galinai, Petrui, Nadeždai, Irenai, Janinai, Petrui, Algui, Gintarui ir Orentui linkime sveikatos, ilgų gyvenimo metų ir Dievo palaimos!